

Universitetet i Tartu
Det humanistiske og kunstfaglige fakultet
Institutt for fremmede språk og kulturer
Avdeling for skandinavistikk
(Norsk språk og litteratur)

HØRER DU AT JEG ER ESTISK?

En kasusstudie av forståelse av
og holdninger til norsk med estisk aksent

Bacheloroppgave

Elisabet Kirch
Veiledere: Eva Liina Asu-Garcia, PhD
Adele Vaks, MA

Tartu
2022

INNHALDSFORTEGNELSE

1. INNLEDNING.....	3
2. TEORI.....	5
2.1 Dialekter og språksituasjon i Norge.....	5
2.2 Aksent	8
2.3 Språkholdning	8
3. METODE OG MATERIALE	10
3.1 Materiale	10
3.2 Metode	11
3.3 Respondenter.....	12
4. ANALYSE.....	13
4.1 Studie 1	13
4.1.1 Høreforståelse av lydfilen.....	13
4.1.2 Respondenters svarene basert på geografiske sted.....	16
4.1.3 Respondenters svarene basert på alder	18
4.1.4 Respondenters oppfatning av hvilken region taleren kommer fra, og holdninger til aksenten.....	19
4.1.5 Holdninger til norsk med utenlandsk aksent	20
4.2 Studie 2	24
4.3 Sammenlikning av studie 1 og 2	25
5. DISKUSJON.....	27
6. KONKLUSJON	29
7. EESTIKEELNE RESÜMEE.....	31
8. KILDER.....	32
TILLEGG 1: SPØRRESKJEMA (RESPONDENTERS BAKGRUNN)	34
TILLEGG 2: SPØRRESKJEMA (LYDFIL)	35
TILLEGG 3: SPØRRESKJEMA (UTENLANDSKE AKSENER)	38

1. INNLEDNING

Den oppgaven her er inspirert av min interesse for språk. Spesielt er jeg interessert i forskjellige språkformer – dialekter, og måter å snakke på – aksenter. I tillegg til språkinteresse er det spennende hvordan språk kan lage forskjellige holdninger og meninger mellom personer.

I 2021 hadde Norge 5247 innvandrere fra Estland (Statistisk sentralbyrå, 2022). Når vi sammenligner det for eksempel med polakker som bor i Norge, hvor tallet er 117 331 (ibid.), er det en stor forskjell mellom tallene på innvandrere som har kommet fra Estland og fra Polen. Derfor er det grunn til å tro at nordmenn hører polsk aksent mer enn estisk. Nordmenn er ikke så vant til å høre estisk aksent, og derfor kan det være vanskeligheter med å bestemme hvordan estisk aksent høres ut.

Målet med denne oppgaven er å finne ut om nordmenn kan gjette aksenten, hvor godt de forstår den og hvilke holdninger de har til den. Hypotesen er at den estiske aksenten er lett å forstå for nordmenn, og de har bra holdninger til den, men de gjetter at det er finsk aksent eller aksent fra øst-europeiske land.

I vår avdeling for skandinavistikk på Universitetet i Tartu har ingen skrevet en oppgave om norske aksenter. Én oppgave som nærmer seg til temaet mitt er en oppgave som undersøkte norske dialekter, skrevet av Eliise Aniott (2021) «Men ingen snakker jo egentlig bokmål? Forståelse av norske dialekter blant estiske studenter.»

Siden ingen har skrevet en oppgave om norsk med estisk aksent, bestemte jeg å skrive oppgaven som i tillegg til høreforståelse av norsk med estisk aksent undersøker hvilke holdninger nordmenn har når de hører norsk med utenlandsk aksent.

Med denne oppgaven er målet å svare på følgende spørsmålene:

- Kan norsktalende gjette at i lydfilen snakker man norsk med estisk aksent?
- Hvilke holdninger har nordmenn mot norsk med utenlandsk aksent?

- Er det kobling mellom lytternes oppfatning av hvilken region taleren kommer fra, og hans eller hennes holdning til aksenten?
- Er svarene påvirket av hvilket dialektområde i Norge respondenter kommer fra?

Oppgaven begynner med et teorikapittel som gir oversikt over viktige aspekter om dialekter og språksituasjon i Norge, aksent og språkholdninger. Deretter kommer metodekapittelet, hvor det beskrives utvalget i studien, samt metoden for datainnsamling. Spørreskjemaet til norsktalende er med en lydfil hvor en ester snakker norsk med estisk aksent. Skjemaet består av to deler: den første delen inneholder spørsmål om lydfilen, og den andre delen fokuserer på holdninger mot utenlandske aksenter mer generelt. Oppgaven slutter med analyse av resultater jeg fikk fra spørreskjemaet. Deretter kommer diskusjon og til slutt en konklusjon.

2. TEORI

Dette kapittelet er delt inn i tre deler: dialekter og språksituasjonen i Norge, aksent, og språkholdninger. Den første delen gir oversikt over språksituasjonen i Norge, og over hvordan historiske hendelser er knyttet til dagens dialekter og aksenter. Den andre delen gir oversikt over begrepet «aksent» og hva dette innebærer. Det siste underkapittelet handler om språkholdninger. Teorier om disse tre vil bli tatt opp igjen i diskusjonsdelen.

Tidligere har Kristin Myklestu (2015) skrevet en masteroppgave «Mer eller mindre norsk: En sosiolingvistisk undersøkelse av unges toleranse for (en utvidet) norsk talemålsvariasjon.» Myklestu gjorde en undersøkelse hvor hun i tillegg til lydfilen brukte bilder av mennesker for å vite hvordan respondenter vurderer stemmen og aksenten til dem som har «tradisjonelt norsk utseende». Vurderer respondenter stemmen og aksenten til dem som «mer norsk» enn de som har «ikke-norsk utseende»? I tillegg til Myklestu, har Ragni Vik Johnsen (2015) gjennomført undersøkelsen «Relativt bra norsk: En sosiolingvistisk studie av ungdommers forståelse av og holdninger til norsk med utenlandsk aksent.» Undersøkelsen var fokusert på norsk med utenlandske aksenter og på hvilke holdninger unge har mot det. Det ble også undersøkt hvordan det er å forstå norsk med utenlandsk aksent, og om det er sammenheng mellom forståelse og holdninger.

2.1 Dialekter og språksituasjon i Norge

Norges språkhistorie har vært ganske komplekst. Norge er kjent som et land med to forskjellige skriftspråk. I språkhistorie kalles disse to bevegelsene for Knudsen-linje og Aasen-linje. Knut Knudsen representerte mennesker som bodde i byene. I byene var det stor influens av dansk og den overklassen snakket og skrev norsk med sterke danske påvirkninger. Målet var å fornorske det danske skriftspråket. Dette skriftspråket kalles for bokmål nå. Derimot Ivar Aasens ide var å bygge et språk til alle, og bygge opp språket fra dialekter som innbyggere snakket på landsbygder. Dette kalles for nynorsk nå. (Jahr, 2015: 143-144)

I tillegg har Norge to offisielle språk: norsk og samisk. Det er en lov som heter «sameloven». Det innebærer at disse to språk er likeverdige språk, og i Sami område må offisiell informasjon være tilgjengelig også på samisk. (regjeringen.no, 2022)

Enda har norsk språk mange forskjellige dialekter. I Figur 1 kan man se de fire store dialektområdene i Norge (nordnorsk, trøndersk, vestnorsk og østnorsk).

Dialekt er vanligvis knyttet til et geografisk sted. Det betyr at i det samme området snakker man et variant av språk, som har sitt eget bestemt språkssystem. Men, i det samme området kan det brukes flere forskjellige språkvarianter, som varierer mellom ulike grupper av mennesker. For eksempel mellom ulike aldersgrupper. (Mæhlum og Røyneland, 2012: 25-26)

En dialekt har sitt eget ordforråd og lingvistisk struktur som inneholder grammatikk (morfologi og syntaks). (Crystal og Ivić, 2014) Dessuten har Norge mange innvandrere som har andre morsmål, men kan snakke norsk. De har sin egen måte å snakke norsk på. Det betyr at de snakker norsk med utenlandsk aksent.

Figur 1. Kart over hovedområdene blant norske dialekter. (Mæhlum og Røyneland, 2012: 178)

2.2 Aksent

Statistikk fra Statistisk sentralbyrå fra 2021 viser at i det året hadde Norge 997 942 innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. De fleste innvandrere kom fra Polen (117 331), Litauen (48 564), Somalia (43 593), Pakistan (39 257) og Sverige (39 031) (Statistisk sentralbyrå, 2022). Med stor innvandring til Norge har det norske språket hatt sannsynligvis nye talere, som er forventet å ha aksent, i hvert fall i begynnelsen når man begynner å lære seg norsk.

Aksent er en måte å uttale ordene på. For å skille aksenten fra dialekt, er viktig å vite at dialekt er et eget språkssystem. Derimot aksent følger det originale språkets system, men uttale kan være annerledes. For eksempel når noen med andre morsmål snakker norsk, og følger det samme tonefallet og den samme prosodien som man har i morsmålet deres. (Editors of Encyclopaedia, 2021)

Kulbrandstad har fant ut at nordmenn pleier å si at innvandrernes måte å snakke norsk på er «gebrokken». (Kulbrandstad, 2015: 263) Dette betyr det samme som når man sier at «innvandrere snakker norsk med utenlandsk aksent» eller «innvandrere snakker aksentpreget norsk». I tillegg ordet «brytning» som er synonymt med ordet «aksent», er relevant å bruke. Videre i denne studien brukes det begrepet «aksent».

2.3 Språkholdning

Stor innvandring til Norge kan føre til forskjellige holdninger. Holdning er beskrevet mest i sosialpsykologi hvor det er beskrevet som en indre, psykologisk tilbøyelighet hos mennesket. Man kan ha en konkret vurdering mot noen eller noe, for eksempel mot religion. Vanligvis har man personlig erfaring med noen som påvirker meninger og holdninger senere i livet. (op.cit. 248-249) Man kan ha holdninger mot språket generelt, og mot ulike deler av språk, for eksempel kan man ha positive eller negative holdninger mot nynorsk (op.cit. 247). Men det også være forskjellige holdninger mot ulike varianter av talespråket, for eksempel holdning mot bergensk dialekt eller mot norsk med estisk aksent.

Språkholdning er knyttet til språk og forskjellige aspekter ved språket: vurderinger av språk, språkvarianter, forskjellige måter språk og språkvarianter er brukt på, eller andre aspekter som er knyttet til språk. Språkholdning berører personen som snakker språket, eller det kan være holdning

til språket selv. (op.cit. 249) For eksempel har en nordmann mange venner som er polske og snakker norsk med polsk aksent. Hver gang denne nordmannen møter polakker, har hun positiv holdning mot polakker. Men hvis man for eksempel ikke har erfaring med pakistanere som snakker norsk, er vurderingene og holdningene mot pakistanere kanskje ikke så positive.

3. METODE OG MATERIALE

For å finne ut hvor godt norsktalende forstår estisk aksent og hvilke holdninger de har til det, ble det lagt et spørreskjema. For spørreskjemaet fikk jeg inspirasjon fra Ragni Vik Johnsens (2015) masteroppgave og brukte noen av spørsmålene som finnes der, men ikke alle. Jeg brukte Google Forms for spørreskjemaet, fordi dette ga de beste mulighetene til at både jeg og deltakerne kan være anonyme. Grunnen til det var at når man får spørreskjemaet, da vet man ikke hvem som er laget det og hva forskerens bakgrunn er. Det ble også vist i spørreskjemaets innledningen. Dette ble gjort for å unngå at deltakerne ville se at det er en estisk student som undersøker aksentforståelse. Da kunne de være påvirket til å tro at dette er norsk med estisk aksent. Derfor var det viktig å være anonym for meg.

3.1 Materiale

En del var å finne en lydfil til spørreskjemaet. Det ble undersøkt flere databaser og språk-korpus for å finne en lydfil hvor man snakker norsk med estisk aksent. For eksempel NORINT-korpuset (2017), hvor det er samlet 48 lydopptak av norsk med utenlandsk aksent. Men det finns ikke noen opptak av talere som hadde estisk som morsmål.

Jeg bestemte å lage en lydfil meg selv, fordi aksent og identitet er knyttet til hverandre, og det å vurdere ens aksent kan derfor være et sensitiv tema. På bachelornivå er det nok å bruke bare én lydfil, siden en større mengde av data kan være vanskelig å analysere innen bacheloroppgavens omfang. Dette gjør oppgaven mer kompakt, og man kan ikke gjøre veldig store konklusjoner. Bruk av bare én lydfil viser bare én persons aksent, og derfor kan man ikke dra veldig brede konklusjoner ut fra undersøkelsen. Men oppgaven kan likevel være godt utgangspunkt til framtidige studier.

For å gjøre en lydfil med spontan tale, hadde jeg et Zoom-møte med en av veilederne mine hvor vi snakket i omtrent 30 minutter med hverandre på norsk, og lyden ble tatt opp. Etterpå hørte jeg flere ganger på opptaket og klippet ut korte snutter som var mest klare i uttalen. Til slutt ble det valgt en av dem som var 44 sekunder lang og la det til spørreskjemaet.

I lydfilen var det følgende tekst:

Åjaa, i begynnelsen det var egentlig veldig vanskelig for meg, og jeg tenkte at kanskje det er ikke for meg, men nå det er bra! Jeg liker at jeg kan være hjemme og jobbe med PC-en min, så hjemmekontoret passer for meg bra. Og jeg liker at på skolen jeg har humanitatiske fag, men jobben min er noe helt annet, så jeg kan jobbe med Excel og store tabeller og tall.

3.2 Metode

Da lydfilen var ferdig, var det neste steget å lage et spørreskjema. Det ble bestemt å gjøre det på nettet. Grunnen til det var at det er enklere å dele det på nettet. Med Google Forms var det mulighet til å lage delingslenke, slik at man kan dele det videre. Dette ga også muligheten til å ha respondenter med forskjellige bakgrunner, og skjemaet nådde ut til flere mennesker enn bare mine venner.

Spørreskjemaet er delt i tre deler, som man kan se i tillegg 1, 2 og 3. Den første delen var inkludert for å få vite litt om personens bakgrunn som begynner å svare på spørreskjemaet. Delen inneholdt sju obligatoriske spørsmål. Den andre delen besto av et lydopptak. Deltakerne hørte på lydopptaket som ble beskrevet ovenfor, og måtte bestemme om talerens morsmål er norsk eller ikke. Etter det var det to ulike varianter av spørreskjemaet. En var for dem som svarte «ja» på at i lydfilen har man norsk som morsmål. Den andre varianten ble presentert til respondenter som bestemte at i lydfilen har man ikke norsk som morsmål, og svarte «nei». Delene hadde tilsvarende fem og åtte obligatoriske spørsmål. Den siste delen av spørreskjemaet (tillegg 3) var ment for å ha svarene bare fra dem som trodde at i lydfilen har man norsk med utenlandsk aksent. Grunnen til det var at det er mer relevant for forskningsspørsmålene mine å ha meninger og svarene fra dem som har markert at i lydfilen snakker man norsk med utenlandsk aksent. Dette gir en mulighet til å analysere data om lydfilen og da knytte det til det store bildet om hva man synes om utenlandske aksenter generelt.

I spørreskjemaet ble det brukt forskjellige spørsmålstyper. Én type som ble brukt var lineær skalaer med seks poeng, hvor respondenter trengte å gi vurderinger av ulike påstander. For eksempel måtte de vurdere påstanden «alle utenlandske aksenter er lette å forstå». I skalaen der står 1 for ‘helt uenig’, og 6 står for ‘helt enig’. I tillegg var det spørsmål hvor man bare trengte å skrive fritt og forklare sine meninger.

Da spørreskjemaet var ferdig, ble det sendt ut til avdelingen for skandinavistikk på Universitetet i Tartu, og bedt bekjente om å dele den videre til nordmenn. Det også ble sendt til mine norske venner som bredte det videre.

Hovedgruppen i denne studiens utvalg er norske som har norsk som morsmål. Resultatene analyseres i studie 1. I tillegg blir det en studie 2, hvor det blir analyseres svar fra estere som bor i Norge og kan snakke norsk. For dette ble spørreskjemaet delt i Facebook gruppen «Estere i Norge».

Jeg analyserer svarene kvalitativt, for å få en dypere forståelse av i respondentenes holdninger.

3.3 Respondenter

Respondenter for studie 1 hadde norsk som morsmål eller ett av morsmålene. Det finns en person som har svensk og norsk og en som har tysk, engelsk og norsk som morsmål. Det kan bety at noen av dem har kommet fra flerspråklige familier. Det var 29 deltakere: 16 kvinner, 12 menn og én respondent ønsket ikke å spesifisere kjønn. Respondentene var i alderen mellom 19 og 62 år. Respondentenes gjennomsnittsalder var 31. Som forklart også i teoridelen, har Norge to forskjellige skriftspråk, og i spørreskjemaet ba jeg respondenter om å velge hvilken målform de bruker mest. Tre av 29 svarte at de bruker mest nynorsk. Flertallet av respondenter bruker bokmål, så det er umulig å trekke store konklusjoner basert på hvilken målform de bruker. Ni av 11 fylker i Norge var representert (Agder, Innlandet, Møre og Romsdal, Oslo, Rogaland, Trøndelag, Vestfold og Telemark, Vestlandet, Viken). Det var ingen svar fra Nord-Norge og bare ett fra Trøndelag.

I undersøkelsen deltok det 11 studenter og 18 som jobber. Yrker som assistent, bibliotekar, butikkmedarbeider, forsker, jordmor, lærer, lektor, omsorg, pedagog, skoleleder, skuespiller, programvareutvikler og universitetslektor var representert. Enda var det én respondent som var trygdet og én som var ufør. I tillegg til norsk snakker respondenter engelsk, tysk, svensk, spansk, samisk, dansk, fransk, islandsk og thai.

Respondenter for studie 2 hadde estisk som morsmål, men alle respondenter bor i Norge og kan snakke norsk. Sammen ble det 20 personer som har bare estisk som morsmål, tre menn og 17 kvinner. Aldere var mellom 22 og 60 år. I tillegg til estisk snakker respondenter engelsk, russisk, norsk, tysk, finsk, svensk, dansk og italiensk. Alle har markert at de bruker mest bokmål.

4. ANALYSE

I dette kapittelet vil jeg beskrive og analysere resultatene fra spørreskjemaet. Kapittelet er delt i to studier. Den første studien analyserer resultatene fra dem som har norsk som morsmål eller ett av morsmålene. I tillegg fikk jeg noen svar også fra dem som har estisk som morsmål, som skal analyseres i studie 2.

4.1 Studie 1

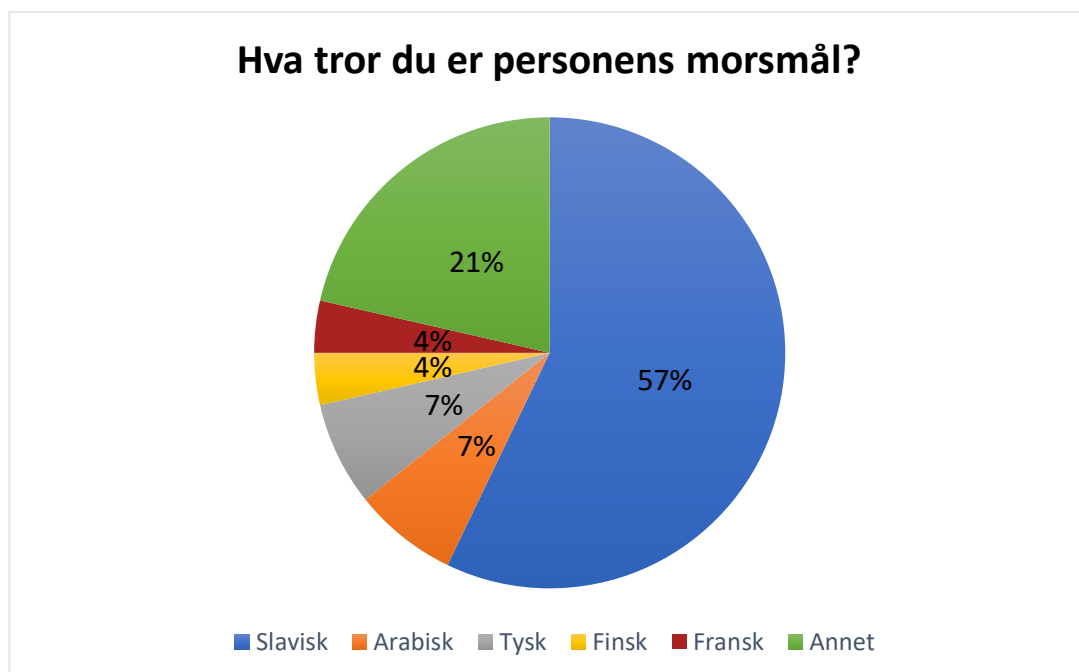
Den første studien er fokusert på svarene som ble oppnådd når spørreskjemaet ble delt til folk som bor i Norge og enten har norsk som morsmål eller ett av morsmålene. I dette studiet vil jeg presentere og analysere hvor respondenter trodde hvor aksenten som de hørte i lydfilen kommer fra, og hvilke holdninger de har mot norsk med utenlandsk aksent. I tillegg vil man ha svarene på forskningsspørsmålene, problemstillingen og hypotesen, som var nevnt før.

4.1.1 Høreforståelse av lydfilen

Alle respondenter ble bedt om å høre på lydfilen hvor man snakker norsk og da bestemme hva personens morsmål er og svare på spørsmålene som er knyttet til lydfilen.

28 respondenter svarte at i lydfilen har man ikke norsk som morsmål, men én person trodde at i lydfilen snakker det noen som er norsk. Respondenten svarte at personen kommer fra Østlandet. Hun skrev at personen snakket godt norsk og pratet var forståelig. Men i lineær skalaen hvor 1 står for 'veldig usikker' og 6 står for 'veldig sikker', markerte hun at hun er veldig usikker på hvor personen kommer fra. I lineær skalaen over hvordan det var å forstå hva personen sa, markerte hun 3. I denne skalaen står 1 for 'svært lett å forstå' og 6 står for 'svært vanskelig å forstå'.

Alle andre 28 respondenter trodde at i lydfilen har man ikke norsk som morsmål.

Figur 2. Oversikt over plassering av personens morsmål.

Som man ser i figur 2, var den største gruppen med 57% av svarene inneholder språkene fra Øst-Europa. 16 respondenter har gjettest at det kan være enten russisk (4), polsk (2), ukrainsk (1), eller har bare svart at aksenten er fra østeuropeiske land eller noe slavisk språk, men er usikker på hvilket land aksenten stammer fra (9). Her er det viktig å peke på at alle østeuropeiske land ikke har slaviske språk. Respondenter har ikke spesifisert noe land, men siden det kommer mange innvandrere til Norge fra Polen og fra Ukraina, er det grunn til å tro at de tenker på disse landene som det snakkes slaviske språk i. Jeg grupperte disse svarene som 'slaviske', fordi det var den eneste språkfamilien som skilte seg ut.

Begrunnelser for hvorfor de synes at aksenten er fra et slavisk språk var forskjellige, men den dominerende forklaringen var at ordstillingen, setningsoppbygging og tonefall minner på det. Det ble også nevnt at måten R-lyden uttales på minner på at i lydfilen er det norsk med slavisk aksent. Noen av respondentene hadde personlig erfaring med øst-europeiske aksenter, for eksempel har de hørt hvordan polakker snakker norsk. Forståelse av aksenten var overalt lett. Det aritmetiske gjennomsnittet av svarene fra den lineære skalaen er 1,6. Dette nærmer seg til 1 som står for 'svært lett å forstå'. Respondentene har skrevet at uttalen er forståelig og talen er tydelig. Respondenter la merke til at i lydfilen hørte de noen grammatiske feil og setningsoppbygging var ikke slik som man kunne forvente av noen som snakker norsk som morsmål.

Neste største gruppen som man ser i figur 2, med 21% av svarene, er «annet». I denne gruppen har respondenter gjettest at det kan være enten fra Pakistan (1), fra India (1) eller et sted fra Midtøsten (1). I tillegg har tre respondent svart at det er en utenlandsk aksent, og at det kan være fra hvor som helst i verden. Ingen i denne gruppen har nevnt et konkret språk. Noen av respondentene har markert et land, for eksempel at aksenten kan være fra Pakistan. De bare hører at aksenten kan være fra dette området. En respondent har skrevet «basert på hvilke utenlandske personer som kommer til Norge, og vedkommende hørtes ikke europeisk ut, og jeg er kjent med at det er mange som kommer fra Midtøsten til Norge».

I teoridelen viste jeg fram til statistikken som viste at de fleste innvandrere kommer til Norge fra Pakistan, og her er en begrunnelse for hvorfor man tror at i lydfilen snakkes det norsk med en aksent fra Midtøsten. Respondent er bare mest kjent med det, fordi flertallet kommer fra Midtøsten til Norge. I tillegg har én respondent personlig erfaring. Hun har ei venninne som er fra Pakistan, og respondenten har sagt at det som hun hørte på lydfilen minner henne om venninna som er fra Pakistan. Overalt var forståelse av lydfilen lett, respondenter har kommentert at setningsoppbygging er litt annerledes, samt plassering av trykken.

Til slutt ser man i figur 2 at respondentene har gjettest tysk (7%, to svar), arabisk (7%, to svar), finsk (4%, ett svar) og fransk (4%, ett svar). Den som har gjettest finsk har kommentert på lydfilen «det minner meg om hvordan en av mine finske venner som kan norsk, uttrykker seg». En som har svart tysk, har kommentert: «jeg har bodd sammen med tyskere som har lært seg norsk før, og minnet veldig om det». Begge respondenter som har gjettest finsk eller tysk har hatt personlig erfaring med enten finsk eller tysk aksent. Det viser at hvis man har erfaring, er det lettere å gjettest, og man kan være mer konkret med plasseringen av aksenten, ikke bare det geografiske området til aksenten. Alle som har gjettest finsk eller tysk, har markert i den lineære skalaen hvor sikre de er på det 4 eller 5, hvor 6 står for 'veldig sikker'. Det ble visst også før, hvor respondent har kommentert at hun har ei venninne fra Pakistan og derfor har hun gjettest at aksenten i lydfilen kan være fra Pakistan. Tilbakemelding til lydfilen var også positiv, respondenter har kommentert at uttale er tydelig og klart, men igjen nevnes det at ordstillingen og tonefallet er feil.

4.1.2 Respondenters svarene basert på geografiske sted

I spørreskjemaet var det et spørsmål om hvor respondenter kommer fra, ikke hvor de bor akkurat nå. Det er for å vite hvilket dialektområde respondenter kommer fra, og hvilken dialektbakgrunn de har. De fleste svarene var fra Møre og Romsdal (9), fulgt av Vestfold og Telemark (5), Agder (4), Vestland (3), Viken (2), Rogaland (2), Oslo (2), Trøndelag (1) og Innlandet (1).

Det ble ikke så mange svar fra alle fylker. Derfor ble det bestemt å dele fylker inn i hovedområdene av norske dialekter, som man kan se i Figur 1. Hvor de norske fylkene er delt inn i fire store dialektområder østnorsk, som inneholder Oslo, Viken, Vestfold og Telemark og Innlandet; vestnorsk, som inneholder Agder, Rogaland, Vestland og Møre og Romsdal; nordnorsk som inneholder Nordland og Troms og Finnmark; og trøndersk, som inneholder Trøndelag fylke.

Fra det vestnorske hovedområdet ble det 18 svar, fra det østnorske hovedområdet 10 svar, og ett svar fra det trønderske hovedområdet. Det var ingen svar fra det nordnorske området. Det ble bestemt å konsentrere seg om de to store dialektgruppene- østnorsk og vestnorsk, fordi det ble bare ett svar fra Trøndelag og det er umulig å trekke konklusjoner fra hele området med bare ett svar. Med delingen fylker til dialektområdene ønsker man å finne ut om geografisk sted og dialekt påvirker respondentenes svar.

For å gå videre bedre utsikt fra alle svarene mellom personer fra det vestnorske området og østnorske området, for å sammenlikne svarene fra de ulike dialektområdene, ble det regnet ut aritmetiske gjennomsnitt av respondentenes vurderinger av ulike påstander i lineær skalaer.

I tabell 1 ser man alle aritmetiske gjennomsnitt mellom respondenter som er fra det vestnorske dialektområdet og dem som er fra det østnorske dialektområdet. Nesten alle aritmetiske gjennomsnitt er ganske nære til hverandre. Den største forskjellen er i vurderingene av påstanden «alle utenlandske aksenter er lette å forstå». Respondenter fra det vestnorske dialektområdet har aritmetisk gjennomsnitt på 2, mens respondenter fra det østnorske dialektområdet har et gjennomsnitt på 3,2. Dette viser at i denne studien har respondenter fra det østnorske dialektområdet vurdert at utenlandske aksenter er lettere å forstå enn de som er fra det vestnorske dialektområdet.

En annen påstand med merkbare forskjeller i vurderingene «en person som snakker norsk med utenlandsk aksent, snakker ikke godt norsk». Hvor respondenter fra det vestnorske området har et

aritmetisk gjennomsnitt på 2,4, og respondenter fra det østnorske dialektområdet har et gjennomsnitt på 1,9. Dette kan bety at respondenter fra det østnorske dialektområdet er litt mer tolerante til norsk med utenlandsk aksent.

Som man kan se i tillegg 3, var der et spørsmål om hvor ofte respondenter hører norsk med utenlandsk aksent rundt seg. Svaralternativer var: hver dag, ofte, noen ganger, sjelden, aldri. For å ha bedre oversikt over svarene ble svarene markert med tall for å regne ut aritmetiske gjennomsnitt (1-hver dag, 2-ofte, 3-noen ganger, 4-sjelden, 5-aldri). Som resultat fikk det vestnorske dialektområdet 2 og det østnorske dialektområdet 1,8. Dette viser at resultatene er nære til hverandre, og respondenter fra det østnorske dialektområdet og fra det vestnorske dialektområdet hører norsk med utenlandsk aksent mer eller mindre like mye.

Vestnorsk dialektområde	Østnorsk dialektområde
Hvor sikker er du på det? (spørsmål om lydfilen, etter gjettet morsmålet) 1-veldig usikker, 6-veldig sikker	
3,6	3,7
Hvordan var det å forstå hva personen du hørte sa? 1-svært lett å forstå, 6-svært vanskelig å forstå	
1,8	1,6
Hvordan vil du karakterisere aksenten til personen du hørte? 1-sterk utenlandsk aksent, 6-ingen utenlandsk aksent	
2,3	2,4
«Alle utenlandske aksenter er lette å forstå» 1-helt uenig, 6-helt enig	
2	3,2
«En person som snakker norsk med utenlandsk aksent, snakker ikke godt norsk» 1-helt uenig, 6-helt enig	
2,4	1,9

Tabell 1. Respondentenes svar basert på dialektområde med aritmetiske gjennomsnitt.

4.1.3 Respondenters svarene basert på alder

Respondenter ble delt inn i to aldersgrupper. Den første er fra 19 til 30, og den andre er 30+. Grunnen til det var at det ble ikke så stort utvalg av respondenter, og for å se hvordan alder påvirker meninger. Den yngste respondenten var 19 og den eldste var 62 år gammel. Det var 19 respondenter i den første aldersgruppen, og 11 av dem var studenter. I den første aldersgruppen har man alle svarene for at aksenten kan være fra India, fra Pakistan eller at det er arabisk. I hele undersøkelsen var det til sammen fem respondenter som har gjettet tidligere nevnt svarene, og alle svarene er fra denne aldersgruppen. Alle andre har gjettet språkene fra den slaviske språkfamilien, tysk eller fransk.

Det kan være fordi yngre mennesker møter flere folk fra andre land og har erfaring med å høre forskjellige varianter hvordan utlendinger snakker norsk. I tillegg er mange av respondentene i den første aldersgruppen studenter, og på universitetet er det veldig vanlig å ha utvekslingsstudenter fra andre land. Derfor finnes det flere ulike svar enn i den andre aldersgruppen. En annen grunn til at i denne aldersgruppen finner man flere forskjellige svar, kan være det at denne aldersgruppen er større enn den andre aldersgruppen, hvor det var bare 10 respondenter.

Som nevnt, i den andre aldersgruppen 30+ var det ti respondenter. Gjetter til morsmålet var fra den slaviske språkfamilien, finsk og tysk ble også nevnt. Den som har svart finsk, har hatt personlig erfaring med venner som er finske og snakker norsk.

I tabell 2 kan man se aritmetiske gjennomsnitt av svarene fra lineær skalaer fra ulike aldersgrupper. Man kan se at det finnes større forskjeller mellom aldersgruppene enn det var mellom dialektområdene. I tabellen ser man at aldersgruppe 30+ er mer sikre på sin plassering av morsmålet. påstander om utenlandske aksenter viser at aldersgruppen 19-30 har vurdert at de vurderer utenlandske aksenter som lettere å forstå enn den eldre aldersgruppen. Den yngre aldersgruppen har også vurdert at de er mindre enige med påstanden «en person som snakker norsk med utenlandsk aksent, snakker ikke godt norsk», enn den eldre aldersgruppen, hvor det aritmetiske gjennomsnittet er 3,1, som betyr at de er mer enige med påstanden.

Jeg sammenlignet aldersgrupper på det grunnlaget hvor ofte de hører norsk med utenlandsk aksent rundt seg. For det regnet jeg ut aritmetiske gjennomsnitt. Som resultat den yngre aldersgruppen fikk 2,1 og den eldre aldersgruppen 1,7. Det viser ikke så store forskjeller mellom hvor ofte

aldersgruppene hører norsk med utenlandsk aksent. Gjennomsnittet er mindre i aldersgruppen 30+ , men det fremdeles er nærme 2 som står for «ofte».

Aldersgruppen 19-30	Aldersgruppen 30+
Hvor sikker er du på det? (spørsmål om lydfilen, etter gjettet morsmålet) 1-veldig usikker, 6-veldig sikker	
3,3	4,1
Hvordan var det å forstå hva personen du hørte sa? 1-svært lett å forstå, 6-svært vanskelig å forstå	
1,5	1,8
Hvordan vil du karakterisere aksenten til personen du hørte? 1-sterk utenlandsk aksent, 6-ingen utenlandsk aksent	
2,5	2,1
«Alle utenlandske aksenter er lette å forstå» 1-helt uenig, 6-helt enig	
2,8	1,6
«En person som snakker norsk med utenlandsk aksent, snakker ikke godt norsk» 1-helt uenig, 6-helt enig	
1,7	3,1

Tabell 2. Respondentenes svar basert på aldersgruppen med aritmetiske gjennomsnitt.

4.1.4 Respondenters oppfatning av hvilken region taleren kommer fra, og holdninger til aksenten

Den første gruppen som er representert av aksenter fra Øst-Europa hadde 16 respondenter. Den andre gruppen står for «annet» som inkluderer alle andre respondenters svarene. Grunnen til denne gruppen er at det ble ingen andre store språkgrupper, og for å få svarene til forskningsspørsmålene ble det bestemt å sette alle andre gjetter til én stor gruppe.

Siden forskningsspørsmålet var om én konkret lydfil, skal det her analyseres bare de to spørsmålene som handler om lydfilen. Som man kan se i tabell 3. Ved det første spørsmålet står 1 i lineær skalaen for 'svært lett å forstå', og 6 står for 'svært vanskelig å forstå'. Som man kan se i tabellen, var

resultatene akkurat det samme. Det andre spørsmålets resultater viser heller ikke noen store forskjeller, men de som trodde at aksenten er fra Øst-Europa har litt mindre aritmetisk gjennomsnitt enn de som gjettet andre språk eller områder. Som resultat kan man si at lytternes oppfatning av hvilken region taleren kommer fra spiller ingen rolle i hans eller hennes holdning til aksenten.

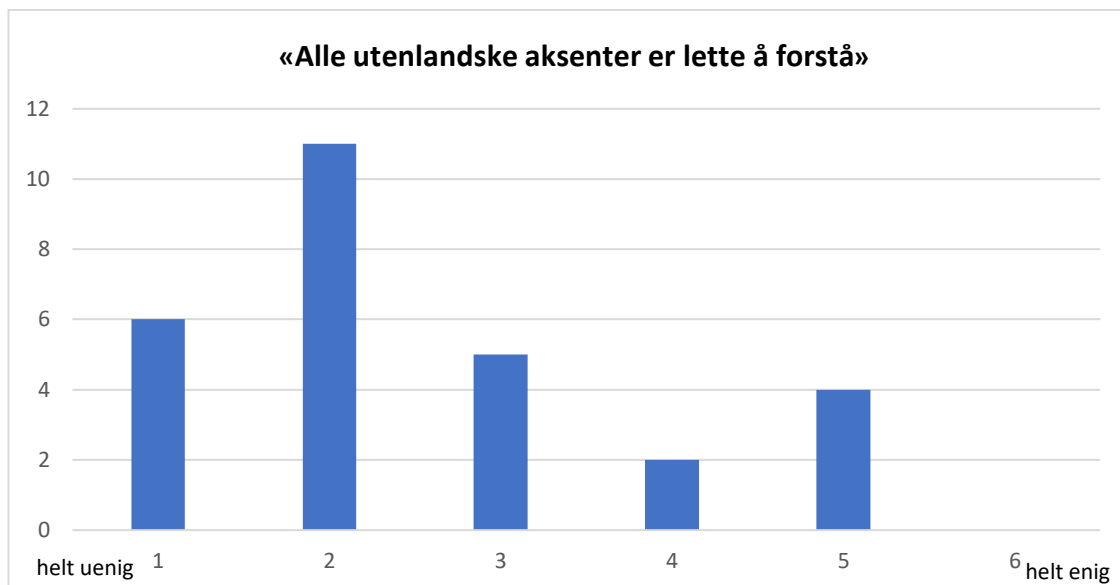
Øst-Europa	Annet
«Hvordan var det å forstå hva personen du hørte så?» 1-svært lett å forstå, 6-svært vanskelig å forstå	
1,6	1,6
«Hvordan vil du karakterisere aksenten til personen du hørte?» 1-sterk utenlandsk aksent, 6-ingen utenlandsk aksent	
2,3	2,5

Tabell 3. Aritmetiske gjennomsnitt fra lineær skalaer basert på hvor lytteren trodde aksenten kommer fra.

4.1.5 Holdninger til norsk med utenlandsk aksent

Den siste delen i spørreskjemaet var for å vite respondenters holdninger mot utenlandske aksenter. Resultatene var at man mener mer at utenlandske dialekter er vanskelig å forstå, men på den andre siden ble det anslått at en person som snakker norsk med utenlandsk aksent ikke nødvendigvis snakker dårlig norsk. Alle respondenter hører norsk med utenlandsk aksent ganske ofte, bare én har svart at han hører norsk med utenlandsk aksent sjelden.

I figur 3 ser man resultater fra respondenter som har svart at i lydfilen har man ikke norsk som morsmål. Figuren viser deres svar på påstanden «alle utenlandske aksenter er lette å forstå», hvor 1 står for ‘helt uenig’ og 6 står for ‘helt enig’. Det var mest populært å svare 2, som tilnærmer seg til ‘helt uenig’, og ingen har svart 6, som viser til ‘helt enig’. Aritmetisk gjennomsnitt i disse resultatene er 2,5.

Figur 3. Lineær skala-resultater til påstanden «alle utenlandske aksenter er lette å forstå»

I figur 4 ser man svar på følgende påstand: «en person som snakker norsk med utenlandsk aksent, snakker ikke godt norsk.» Man ser at de fleste deltakerne har svart med nummer 1, som står for 'helt uenig'. Også ganske mange (sju personer) har svart 2, som nærmer seg til 'helt uenig'. Aritmetisk gjennomsnitt her er 2,2. Dette viser at nordmenn er heller tolerante til personer som snakker norsk, men har utenlandsk aksent. For eksempel hvis man gjør feil (i lydfilen også hvor man har ikke rett setningsoppbygging og feil plassering av trykk) når man taler norsk, er det fremdeles forståelig og nordmenn heller har positiv holdning mot det. Seks respondenter som har svart med 4, 5 eller 6, har noe til felles. De har markert at i tillegg til norsk snakker de bare engelsk. Kanskje dette kan være en av grunnene hvorfor de synes sånn. De har bare erfaring med ett språk i tillegg til norsk. Sannsynligvis begynner man å lære seg engelsk da man begynner å gå på skolen. Respondentene var mellom 20 og 45 år gamle. I tillegg til disse seks respondent som er ikke så tolerante til norsk med utenlandsk aksent, har ni andre personer svart at de bare snakker engelsk i tillegg til norsk. Alle de har vurdert påstanden med 1 eller 2. Som resultat kan jeg si at det spiller ikke nødvendigvis noen rolle hvor mange språk man snakker, fordi svarene var ganske varierende.

Det finnes en undersøkelse om holdninger til utenlandske aksenter blant voksne flerspråklige språkbrukere. Ett av forskningsspørsmålene i undersøkelsen var «har flerspråklige som kan flere språk og har høyere nivåer av globale ferdigheter, mindre negative holdninger til utenlandske aksenter?» Hypotesen i denne studien var at respondenter med høyt nivå av flerspråklighet har mindre

negative holdninger til utenlandske aksenter. Hypotesen i denne studien ble avkreftet. (Dewaele og McCloskey, 2014: 226, 234) Resultatene i undersøkelsen min og i denne studien er ganske forskjellige. I studien min viste det seg at om man kan flere språk enn bare engelsk og norsk, er respondenter mer tolerante til utenlandske aksenter. Derimot den ovenfornevnte undersøkelsen hadde annerledes resultater: respondenter med høyt nivå av flerspråklighet har ikke mindre negative holdninger til utenlandske aksenter.

Det var en tendens at, alle som har svart at det er vanskelig å forstå utenlandske aksenter, har svart på spørsmålet om lydfilen at alt er forståelig og lett å følge med. Men, samme respondentene har også svart at i lydfilen snakker man med sterk utenlandsk aksent.

Det er en liten konflikt her: lydfilen var helt greit å forstå, og denne aksenten er lett, men alle andre aksenter er heller vanskelige å forstå og forholdet til utenlandske aksenter er ikke så positivt. Grunnen til det kan være at hvis man kommer i kontakt med en aksent som ikke er lett å forstå, tar man posisjonen at alle utenlandske aksenter er vanskelige å forstå. Derimot utelukker dette ikke at lydfilen som man hørte på er lett å forstå.

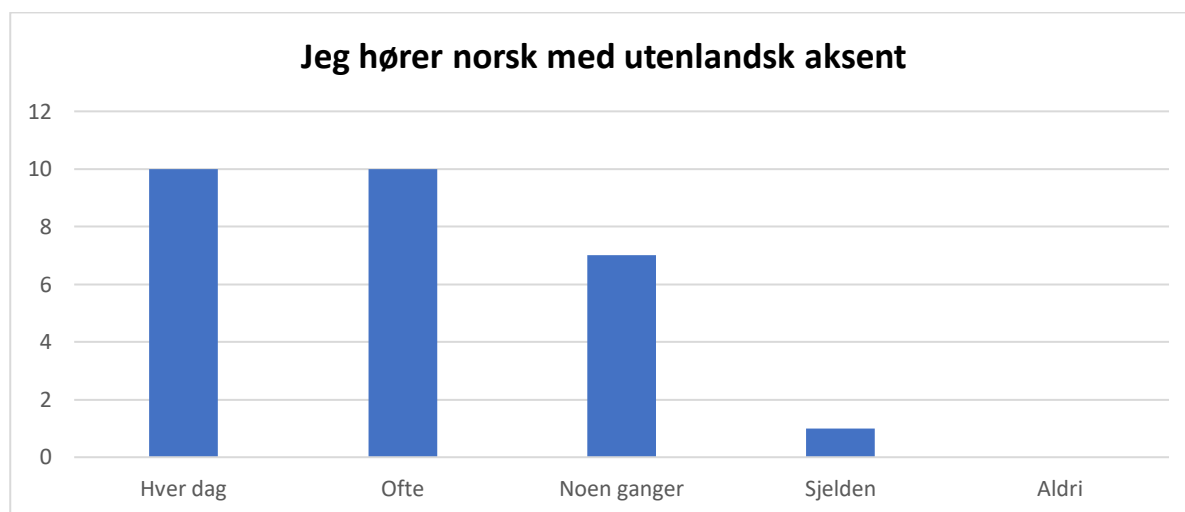
Figur 4. Lineær skala-resultater til påstanden «en person som snakker norsk med utenlandsk aksent, snakker ikke godt norsk»

I figur 5 ser man resultatene hvor respondenter trengte å vurdere lydfilen de hørte på. I denne lineær skalaen sto 1 for 'sterk utenlandsk aksent' og 6 for 'ingen utenlandsk aksent'. Det var en overvekt av nordmenn som heller synes at i lydfilen hadde man merkbar aksent. De synes at det er heller sterk enn ingen aksent. Aritmetisk gjennomsnitt er her 2,4.

Figur 5. Lineær skala-resultater til spørsmålet «hvordan vil du karakterisere aksenten til personen du hørte?»

I tillegg var det en påstand «jeg hører norsk med utenlandsk aksent», med følgende svarvarianter: hver dag, ofte, noen ganger, sjelden, aldri. I figur 6 ser man at nordmenn hører norsk med utenlandsk aksent hver dag, ofte eller noen ganger. Bare en person har svart at man hører det sjelden.

Figur 6. Resultater av påstand «jeg hører norsk med utenlandsk aksent»

4.2 Studie 2

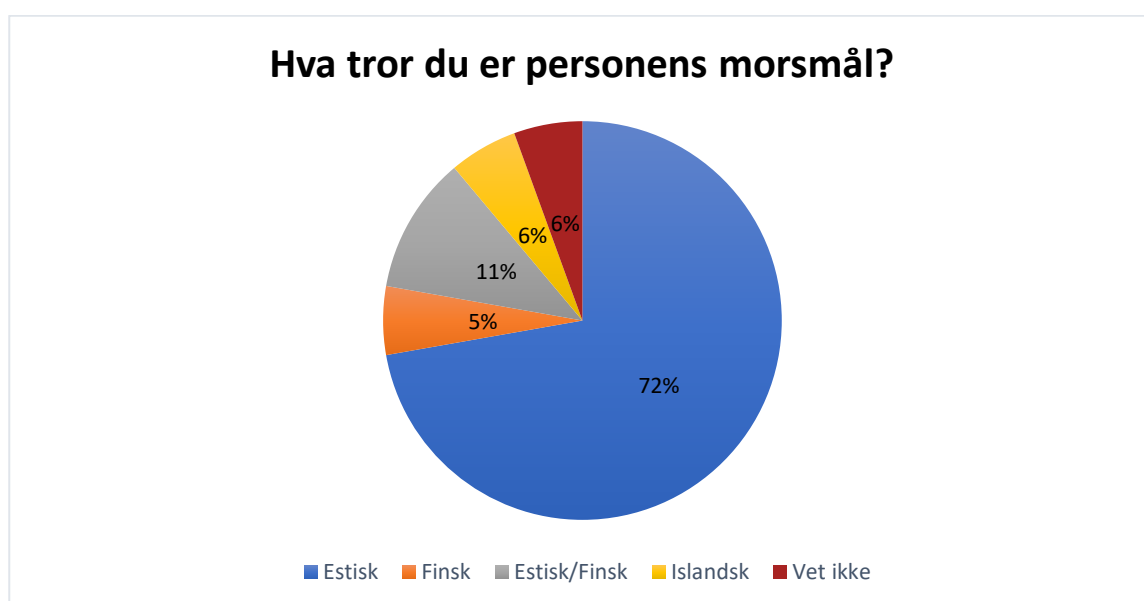
I denne oppgaven bestemte jeg å utvide undersøkelsen. Grunnen var det at i studie 1 gjettet ingen korrekt at i lydfilen har man estisk som morsmål. Målet var å kontrollere, om de som har estisk som morsmål kan gjette korrekt. I denne studien vil jeg ha svar bare til det første forskningsspørsmålet «kan norsktalende gjette at i lydfilen snakker man norsk med estisk aksent?» I tillegg blir det et kort oversikt over svarene.

Fra 20 respondenter trodde to personer at personen som de hørte på i lydfilen har norsk som morsmål. Én respondent trodde at personen er fra Østlandet, og den andre trodde at personen er fra Vestlandet. Begge respondentene har markert at de kommer fra Viken fylke, og er i aldersgruppe 30+. Respondenten som svarte at den som snakker i lydfilen kommer fra Vestlandet, begrunnet meningen sin med at i lydfilen sa man «ikke» på en lik måte som vennen hennes fra Vestlandet. I lydfilen sier man «ikkje» [iççe] i stedet for «ikke». I skalaen for hvor sikker respondenten er på svaret sitt, markerte hun 1, som står for ‘veldig usikker’. Den andre respondenten trodde at i lydfilen kommer man fra Østlandet. Begrunnelsen på dette var at det bare er sånn og i lydfilen snakker man godt norsk, og respondenten har markert skalaen med 5 som står for ‘nesten veldig sikker’.

Alle andre 18 respondenter har sagt at den som snakker i lydfilen ikke har norsk som morsmål. I figur 7 kan man se svarene på hvor de tror personen kommer fra: 13 har svart at i lydfilen har man estisk som morsmål, to har svart estisk eller finsk, en har svart finsk, en har svart islandsk, og en vet ikke. De som trodde at det er norsk med estisk aksent synes det fordi setningsoppbygging peker på det, også fordi talen i lydopptaket har estisk tonefall, og uttale av R er sterkere. Noen har svart at de sammenlikner lydfilen med hvordan de selv snakker norsk, og at det høres ganske liknende ut. De som har svart at morsmålet i lydfilen kan være enten estisk eller finsk, har begrunnet at det bare høres ut sånn. Den som har svart at personen har islandsk som morsmål, har sagt at i lydfilen er det feil tonefall på enkelte ord, og den som vet ikke hva personens morsmål er, har skrevet at setninger ikke ble dannet riktig. Tilbakemeldingene til lydfilen var positive. Alle sa at det var veldig lett å forstå, tale var tydelig og at man snakket sakte og rolig. Ordbruk var vanlig og det var enkelt å følge med. En respondent har skrevet «Gebrokkent men veldig forståelig». Verken i denne studien eller i studie 1 har ingen av respondenter nevnt ordet «gebrokken» før. Som man sa i teoridelen, brukes dette ordet også for å beskrive talerens måte å snakke på.

Som resultatene viser, er det enklere å gjette for dem som har erfaring med språket. I tillegg har respondenter markert slaviske språk, nærmere sagt russisk, som andre språk de snakker. Ingen har gjettet at i lydfilen har man norsk med slavisk aksent. Hvis man har erfaring med slaviske språk eller kan selv snakke et slavisk språk, kan man kjenne igjen slaviske aksenter lettere.

Esternes gjetter bekreftet også en del av hypotesen om at aksenten kan tolkes som finsk aksent. Estisk og finsk deler den samme språkfamilien, og disse to har liknende prosodi og uttale av noen lyder. Det kan være en av grunnene til at det er vanskelig å bestemme om det er det finsk eller estisk aksent.

Figur 7. Svar om morsmålet blant estere som bor i Norge.

4.3 Sammenlikning av studie 1 og 2

I begge studiene har man lagt merke til likheter i svarene. Ett eksempel er spørsmålet der respondenter trengte å beskrive aksenten som de hørte på i lydfilen. I begge studiene har de kommentert aksenten på den samme måten: at i lydfilen bruker man annerledes tonefall enn de som har norsk som morsmål, setningsoppbygging er feil, uttale av R-lyden er sterk, og tale er sakte. I beskrivelsene av aksenten er det så mange likheter, men fremdeles var svarene om morsmålet veldig forskjellige. Estere som bor i Norge gjettet aksenten korrekt, men nordmenn gikk ut fra det som de har hatt mest erfaring med, være det enten et slavisk språk, arabisk eller finsk.

I tillegg sammenligner man resultater av begge studiene om holdninger mot utenlandske aksenter. I svarene på påstanden «alle utenlandske aksenter er lette å forstå» har de som har norsk som morsmål aritmetisk gjennomsnitt 2,5. Estere derimot har svart i gjennomsnitt med 2,9. Dette viser ikke så store forskjeller mellom svarene, men estere har vurdert at de forstår utenlandske aksenter litt bedre enn nordmenn. Ved påstanden «en person som snakker norsk med utenlandsk aksent, snakker ikke godt norsk» var det aritmetiske gjennomsnittet av svarene til estere var 1,7, og gjennomsnittet av svarene til nordmenn var 2,2. Dette viser igjen at estere er litt mer tolerante til norsk med utenlandsk aksent. Grunnen til det kan være at estere har lært seg norsk, og de har personlig erfaring med å snakke norsk med utenlandsk aksent.

I begge studiene har respondenter gjettest finsk som morsmålet til personen som snakket i lydfilen. I studien 1 var begrunnelsen for det at respondenten har personlig erfaring med finske som kan norsk. I studien 2 kan det være at estisk og finsk likner så mye på hverandre, at det er vanskelig å bestemme. Som man sa også, var det noen svar av respondentene som ikke markerte bare ett svar, men skrev at det kan være enten finsk eller estisk aksent.

5. DISKUSJON

Formålet med denne oppgaven var å få vite hvor lett det er for nordmenn å gjette hvor aksenten de hører kommer fra. Som man så i studien 1, var det ikke lett og ingen av nordmennene gjettet det korrekt.

Forståelse av aksenten var god, til tross for at nordmenn vurderte at i lydfilen var det norsk språk med svært sterk aksent. Dette kan bety at sterk aksent ikke nødvendigvis forhindrer forståelse. Det var ikke noen spesielle vanskeligheter med forståelse, unntatt det at setningsoppbygging var ikke korrekt og plassering av trykk var ikke perfekt. Holdninger hos nordmenn til norsk med utenlandsk aksent var ganske varierende, men nordmenn er heller positive mot det.

Som diskutert i teorikapittelet, kan personlige erfaringer påvirke personens forventninger og holdninger mot noen. Som forklart i analysekapittelet, har man gjettet for eksempel at aksenten kan være fra Pakistan fordi man hadde personlig erfaring med ei venninne som er pakistansk.

I beskrivelser av aksenten som man hørte på lydfilen ble det brukt ikke så mange forskjellige ord, som var nevnt i teoridelen. De mest populære begrepene som man brukte for å beskrive det som man hørte på i lydfilen var at man har «aksent», eller «utenlandsk aksent». Bare én person i studie 2 brukte ordet «gebrokken», som er en måte å beskrive aksentpreget språk på. Ingen av respondentene brukte begrepet «brytning», som egentlig er ganske velkjent uttrykk å bruke.

I bacheloroppgaven ble det brukt bare én lydfil av en ester som snakket norsk med estisk aksent, men det betyr ikke at alle estere snakker på akkurat denne måten. For å ta undersøkelsen videre kan man ha flere lydfil av norsk med estisk aksent, fra ulike talere. For eksempel med talere som har snakket norsk i perioder med forskjellige lengder. En annen mulighet er å undersøke ulike aksentene i én undersøkelse. Som man så i undersøkelsen, var de mest populære svarene om aksenten at den kommer fra Øst-Europa. Så i tillegg til norsk med estisk aksent kan det være en mulighet å bruke norsk med slavisk aksent for å vite om det når man hører to eller flere forskjellige bruk av norsk språk, påvirker gjetter om norsk med estisk aksent.

Denne gangen ble det brukt i oppgaven spontan tale, hvor det oppstod feil i setningsoppbygging og noen andre grammatiske feil, og bare én av nordmennene trodde at personen kan være norsk. Men

hvis man neste gang lager lydfilen med korrekt tale, uten grammatiske feil, kanskje vil flere nordmenn tro at i lydfilen snakker man norsk som morsmål? Det finnes så mange forskjellige dialekter i Norge, Norges dialektlandskap er veldig stort og det finnes forskjellige tonefall i forskjellige dialekter. Så kanskje estisk tonefall ligner på noen av dialektene. Akkurat nå var det grammatiske feil i lydfilen som 'forrådte' taleren mest.

Studie 1 og 2 viste at mennesker med forskjellige bakgrunn gjetter forskjellig. De som kan estisk, plasserte aksenten i lydfilen korrekt. Hvis respondenten har erfaring med språket, gjør dette det enklere å plassere aksenten. I studie 1 hvor én respondent gjettet finsk, hadde hun også erfaring med det finske språket. Hun snakket det ikke selv, men hun hadde venner som er finske, og hvordan man snakket i lydfilen minnet henne om det.

I tillegg har estere markert at de kan flere språk enn nordmenn. En gjennomsnittlig ester i denne studien snakker fire språk. Mest populært var det å svare estisk, engelsk, russisk og norsk. Populært var å nevne også tysk. Derimot nordmenn snakker oftest to språk – norsk og engelsk. Populært var også å nevne at man kan tysk og spansk. I denne studien ble det bekreftet at hvis man har erfaring med flere språk, er det enklere å gjette morsmålet i lydfilen.

Noe annet som man kan gjøre annerledes neste gang, er det å dele undersøkelsen til norsktalende med ulike bakgrunner, for eksempel til ulike innvandrergupper, for å vite om det er signifikante forskjeller mellom resultatene fra ulike grupper.

6. KONKLUSJON

I denne oppgaven ble det analysert svarene fra 29 mennesker som har norsk som morsmål, og 20 svar fra estere som bor i Norge og kan norsk. Respondentene lyttet til lydfilen hvor man snakker norsk med estisk aksent. Hovedmålet var å se om respondenter kan gjette hva personens morsmål er, samt ha svarene på følgende spørsmål:

- Kan norsktalende gjette at i lydfilen snakker man norsk med estisk aksent?
- Hvilke holdninger har nordmenn mot norsk med utenlandsk aksent?
- Er det kobling mellom lytterens oppfatning av hvilken region taleren kommer fra, og hans eller hennes holdning til aksenten?
- Er svarene påvirket av hvilken dialektområde i Norge respondenter kommer fra?

Hypotesen var at respondenter heller tror at det er finsk eller en aksent fra østeuropeiske land. De fleste norske respondentene trodde at aksenten kommer fra et øst-europeisk land. Altså, en del av hypotesen ble bekreftet. Bare én respondent svarte at det kan være finsk aksent, som likner mest på estisk. Så jeg kan si at nordmenn ikke har så mye erfaring med estisk aksent og de ikke gjetter det riktig.

I tillegg fikk jeg svar fra dem som har estisk som morsmål. Grunnen til det var å kontrollere om estere kan gjette morsmålet til taleren i lydfilen, siden ingen nordmenn svarte korrekt. Nesten alle estiske respondenter gjettet at i lydfilen er det norsk med estisk aksent. Som man ser, om man har erfaring med aksenten, er det svært lett å plassere det korrekt.

Siden det finnes så mange dialekter i Norge, ble det en mulighet at nordmenn gjetter at i lydfilen snakker man norsk som morsmål. Bare én nordmann gjettet at det som hun hørte i lydfilen er tale fra en nordmann, og at det er en dialekt fra Østlandet. Siden man brukte bare én lydfil for bacheloroppgaven, er det ikke mulig å trekke store konklusjoner. Det oppstod mange grammatiske feil i lydfilen, og bare én lydfil av en ester som snakker norsk, viser ikke at alle estere snakker på den samme måten.

Man kan si at oppgaven var vellykket, med ganske mange respondenter, som viste fram at nordmenn har god forståelse av estisk aksent og heller positive holdninger mot utenlandske aksenter. Respondenters oppfatning av hvilken region taleren kommer fra, spilte ingen rolle i deres holdning til aksenten. Noen forskjeller som oppstod var mellom respondenter fra de ulike dialektområdene: respondenter fra det østnorske dialektområdet var litt mer tolerante til norsk med utenlandsk aksent. Den samme forskjellen oppstod også mellom ulike aldersgrupper, hvor den yngre aldersgruppen var mer tolerante til utenlandske aksenter.

7. EESTIKEELNE RESÜMEE

Tartu Ülikool

Maailma keelte ja kultuuride kolledž

Skandinavistika osakond

(Norra keel ja kirjandus)

Töö pealkiri: Kas sa kuuled, et ma olen eestlane? Juhtumiuuring arusaamisest ja hoiakutest norra keelde, mida räägitakse eesti aktsendiga

Bakalaureusetöö

Autor: Elisabet Kirch

Juhendajad: Eva Liina Asu-Garcia ja Adele Vaks

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks on uurida norralaste seas arusaamist norra keelest, mida räägitakse eesti aktsendiga.

Töös esitatakse järgnevad uurimisküsimused:

- Kas norra keelt kõnelevad inimesed arvavad õigesti, et helifailis räägitakse norra keelt eesti aktsendiga?
- Millised hoiakud on norralastel norra keele suhtes, mida kõneldakse välismaise aktsendiga?
- Kas on seos selle vahel, kuidas kuulaja tajub, millisest piirkonnast kõneleja pärit on, ja tema suhtumise vahel aktsenti?
- Kas vastuseid mõjutab see, millisest Norra maakonnast vastaja pärit on?

Töös analüüsiti 29 norralase ja 20 Norras elava eestlase vastuseid küsimustikule. Küsitlus viidi läbi interneti vahendusel, kus vastajatel paluti kuulata helifaili, kus räägiti norra keelt eesti aktsendiga. Küsitluses osalejatel paluti ära arvata mis on helifailis kõneleja emakeel ning anda hinnanguid norra keelele, mida räägitakse välismaise aktsendiga.

Töös antakse ülevaade Norra dialektidest ja keeleolukorrast, aktsendist kui mõistest ning keelehoiakutest. Analüüsist selgub, et norralastel ei ole lihtne helifailis olevat aktsenti ära arvata. Ühtlasi saadi ülevaade sellest, kuidas norralased suhtuvad norra keelde mida räägitakse välismaise aktsendiga. Edasisteks uurimusteks saab kasutada ühe helifaili asemel mitut, et tagada vastajatele parem ülevaade aktsendist.

8. KILDER

Aniott, E. (2021) *Men ingen snakker jo egentlig bokmål? Forståelse av norske dialekter blant estiske studenter*. Bacheloroppgave. Tartu: Universitetet i Tartu.

Crystal, D og Ivić, P. (2014) 'Dialect', *Encyclopaedia Britannica*. [nettutgave]. Tilgjengelig på: <https://www.britannica.com/topic/dialect> (Lest: 20. mai 2022).

Dewaele, J.-M og McCloskey, J. (2014) 'Attitudes towards foreign accents among adult multilingual language users', *Journal of Multilingual and Multicultural Development*. 36:3, 221-238, DOI: 10.1080/01434632.2014.909445

Editors of Encyclopaedia (2021) 'Accent', *Encyclopaedia Britannica*. [nettutgave]. Tilgjengelig på: <https://www.britannica.com/topic/accent-linguistics> (Lest: 20. mai 2022).

Jahr, E.H. (2015) *Språkplanlegging og språkstrid: Utsyn over norsk språkhistorie etter 1814*. Interface Media AS. Oslo: Novus forlag.

Johnsen, R. V. (2015) *Relativt bra norsk: En sosiolingvistisk studie av ungdommers forståelse av og holdninger til norsk med utenlandsk aksent*. Masteroppgave. Oslo: Universitet i Oslo.

Kulbrandstad, L.A. (2015) 'Språkholdninger', 30, 1–2 (NOA Norsk som andrespråk), ss. 247–283.

Mæhlum, B. og Røyneland, U. (2012) *Det norske dialektlandskapet: Innføring i studiet av dialekter*. Oslo: Cappelen Damm.

Myklestu, K. (2015) *Mer eller mindre norsk: En sosiolingvistisk undersøkelse av unges toleranse for (en utvidet) norsk talemålsvariasjon*. Masteroppgave. Oslo: Universitetet i Oslo.

NORINT-korpuset (2017). Tilgjengelig på: <https://www.hf.uio.no/iln/om/organisasjon/tekstlab/prosjekter/norint/> (Lest: 14. april 2022).

regjeringen.no (2022) *Samelovens språkregler*. Tilgjengelig på: <https://www.regjeringen.no/no/tema/urfolk-og-minoriteter/samepolitikk/samiske-sprak/samelovens-sprakregler-og-forvaltningsom/id633281/> (Lest: 20. mai 2022)

Statistisk sentralbyrå (2022) *Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre*. Tilgjengelig på: <https://www.ssb.no/statbank/table/05183/> (Lest: 9. mars 2022).

TILLEGG 1: SPØRRESKJEMA (RESPONDENTERS BAKGRUNN)

Kjønn * ☐ Kvinne ☐ Mann ☐ Annet
Alder * Teie vastus
Yrke * Teie vastus
Hvor kommer du fra? * Valige ▼
Hva er ditt/dine morsmål? * Teie vastus
Hvilke andre språk snakker du? * Teie vastus
Jeg bruker mest * ☐ Bokmål ☐ Nynorsk

TILLEGG 2: SPØRRESKJEMA (LYDFIL)

Lytt til lydfilen og svar på spørsmålene

https://drive.google.com/file/d/17JFI6qqse0hd5DDj-J_08XiuWfy8KVTJ/view?usp=sharing

Tror du at personen som snakker har norsk som morsmål? *

☐ Ja

☐ Nei

For dem som svarte ja:

Hvor i Norge er personen fra? *

☐ Østlandet

☐ Vestlandet

☐ Trøndelag

☐ Nord-Norge

Hvor sikker er du på at du vet hvor personen kommer fra? *

1 2 3 4 5 6

Veldig usikker ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Veldig sikker

Hvorfor tror du at personen snakker norsk som morsmål? *

Teie vastus

Hvordan var det å forstå hva personen du hørte sa? *

1 2 3 4 5 6

Svært lett å forstå ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Svært vanskelig å forstå

Kommenter kort hvorfor du synes det? *

Teie vastus

For dem som svarte nei:

Hva tror du er personens morsmål? *

Teie vastus

Hvorfor synes du det? *

Teie vastus

Hvor sikker er du på det? *

	1	2	3	4	5	6	
Veldig usikker	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Veldig sikker

Hvordan var det å forstå hva personen du hørte sa? *

	1	2	3	4	5	6	
Svært lett å forstå	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Svært vanskelig å forstå

Hvorfor synes du personen var vanskelig/lett å forstå? *

Teie vastus

Hvordan vil du karakterisere aksenten til personen du hørte? *

	1	2	3	4	5	6	
Sterk utenlandsk aksent	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Ingen utenlandsk aksent

TILLEGG 3: SPØRRESKJEMA (UTENLANDSKE AKSENER)

Alle utenlandske aksenter er lette å forstå *

	1	2	3	4	5	6	
Helt uenig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Helt enig

En person som snakker norsk med utenlandsk aksent, snakker ikke godt norsk *

	1	2	3	4	5	6	
Helt uenig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Helt enig

Jeg hører norsk med utenlandsk aksent *

- ☐ Hver dag
- ☐ Ofte
- ☐ Noen ganger
- ☐ Sjelden
- ☐ Aldri

Kinnitus töö iseseisvalt kirjutamise kohta

Mina, Elisabet Kirch, kinnitan, et olen bakalaureusetöö kirjutanud iseseisvalt. Kõikidele töös kasutatud teiste autorite töödele, põhimõttelistele seisukohtadele ning muudest allikatest pärinevatele andmetele on viidatud.

Elisabet Kirch

22.05.2022

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Elisabet Kirch,

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose **Hører du at jeg er estisk?**
En kasusstudie av forståelse av og holdninger til norsk med estisk aksent,

mille juhendajad on Eva Liina Asu-Garcia ja Adele Vaks

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Elisabet Kirch

22.05.2022